

Introducció

a les Idees Llibertàries

Introducció a les Idees Llibertàries

Índex de continguts

<i>Introducció</i>	1
<i>Mijail A. Bakunin (1814 – 1876)</i>	2
<i>La Dona, el Matrimoni i la Família</i>	2
<i>Pàtria i Nacionalitat</i>	4
<i>Errico Malatesta (1853 – 1932)</i>	7
<i>El nostre Ideari</i>	7
<i>Emma Goldman (1896 - 1940)</i>	11
<i>La Dona Lliure</i>	11
<i>Salvador Seguí i Rubinat (1887 – 1923)</i>	13
<i>Anarquisme i sindicalisme</i>	13
<i>Diego Abad de Santillán (1897 – 1983)</i>	17
<i>Allò socialment necessari i allò socialment lliure</i>	17
<i>Noam Chomsky (1928)</i>	21
<i>Capitalisme i Anarquia</i>	21
<i>Lectures recomanades</i>	25

Introducció

Tota filosofia, en el sentit més ampli de la paraula, té la seva pròpia història i trajectòria. L'ideal anarquista no és una excepció. Des de principis del segle XIX múltiples teòrics han anat construint, primer elaborant i després revisant, les teories que conformen el que podríem anomenar *l'Ideari Anarquista*.

Les teories polítiques -l'anarquisme és una d'elles - no són com els postulats religiosos, immutables i eterns, sinó que estan subjectes a la variació de les condicions de la humanitat i a un continu anàlisi i readaptació per part dels seus defensors. Si fos el contrari, seria lletra morta, no ens serviria de res.

Hem pretès reunir en aquest fullet una petita mostra de textos de diversos autors, ordenats cronològicament, per introduir a qui el llegeix a les idees anarquistes. Per entendre una filosofia hem d'estudiar els seus inicis, el seu context històric i la seva evolució al llarg del temps.

El fullet que tens a les teves mans no és més que un primer pas. Llegir i estudiar als clàssics, és a dir, als precursors, com Bakunin o el posterior Kropotkin, així com els nostres contemporanis, per exemple Chomsky, t'ajudarà a entendre el perquè de les nostres idees. En les últimes pàgines podràs trobar algunes recomanacions per submergir-te en la teoria política de l'anarquisme.

Salut i bona lectura.

Mijail A. Bakunin (1814 – 1876)

Revolucionari rus i un dels precursors de La Internacional

La Dona, el Matrimoni i la Família

Drets iguals per la dona. Sóc partidari, com el que més, de la completa emancipació de la dona i de la seva igualtat social amb l'home.

L'expressió "igualtat social amb l'home" implica que, junt amb la llibertat, demanem iguals drets i deures per la dona i l'home; és a dir, la anivellació dels drets de la dona, tant polítics com socials i econòmics, amb els de l'home; en conseqüència, desitgem l'abolició de la llei familiar i matrimonial, i de la llei tant eclesiàstica com civil, indissolublement lligades al dret d'herència.

Abolició de la família jurídica. Acceptant el programa revolucionari anarquista – l'únic que ofereix, al nostre entendre, condicions per una emancipació real i completa del poble comú – i convençuts de que l'existència de l'Estat en qualsevol de les seves formes és incompatible amb la llibertat del proletariat i impedeix la unió internacional fraterna de les nacions, expressem l'exigència d'abolició de tots els Estats.

L'abolició dels Estats i del dret jurídic implicarà necessàriament l'abolició de la propietat personal i hereditària i de la família jurídica basada sobre aquesta propietat, perquè cap d'aquestes institucions és compatible amb la justícia humana.

Lliure unió matrimonial. [Contra el matrimoni per compulsió hem aixecat la bandera de la unió lliure]. Estem convençuts que abolint el matrimoni religiós, civil i jurídic, restaurarem la vida, la realitat i la moralitat del matrimoni natural basat exclusivament en el respecte humà i la llibertat de dues persones. Estem convençuts de que al reconèixer la llibertat de tots dos cònjuges a separar-se quan ho decideixen, sense necessitat de demanar el permís a ningú per fer-ho i al negar, de la mateixa forma, la necessitat de qualsevol permís

per unir-se en matrimoni i rebutjar en general la interferència de qualsevol autoritat en aquesta unió els unim més l'un a l'altre. I estem convençuts també de que quan ja no existeixi entre nosaltres el poder coercitiu de l'Estat per forçar als individus, associacions, comunes, províncies i regions a conuiuere en contra de la seva voluntat, haurà entre tots una unió molt més estreta, una unitat més viva, real i poderosa que la imposada per l'aixafador poder estatal.

L'educació dels nois i noies. Amb l'abolició del matrimoni es planteja la qüestió de l'educació dels nens. La seva criança, des de l'embaràs de la mare fins a la seva maduresa, i la seva formació i educació, igual per tots – una formació industrial i intel·lectual on es combinen la capacitació per la feina manual i mental – han de correspondre fonamentalment a la societat lliure.

La societat i els nens i nenes. Els nens i les nenes no són propietat de ningú: ni dels seus pares ni de la societat. Només pertanyen a la seva pròpia llibertat futura. Però en els nens, aquesta societat no és encara real; és només una llibertat en potència. Perquè una llibertat real – és a dir, la consciència plena i la seva realització en cada individu, basada fonamentalment en el sentiment de la pròpia dignitat dels altres, o sigui, basada en la justícia – només pot desenvolupar-se en els nens mitjançant el desenvolupament racional de la seva intel·ligència, caràcter i voluntat.

D'aquí es dedueix que la societat, el futur de la qual depèn per complet de l'adequada educació e instrucció dels nens i que, per tant, no només té el dret, sinó també l'obligació, de velar per ells, és l'únic guardià dels nens i nenes. I com la futura abolició del dret a l'herència convertirà a la societat en l'únic hereu, aquesta tindrà que considerar com una de les seves primeres obligacions el subministrament de tots els mitjans necessaris pel manteniment, la formació i l'educació dels nenes i nenes amb independència dels seu origen o de l'origen dels seus pares.

Els drets dels pares es limitaran a estimar als seus fills i exercir sobre ells l'única autoritat compatible amb aquest amor, en la mesura en que aquesta autoritat no atempti contra la seva moralitat, els seu desenvolupament mental o la seva llibertat futura. El matrimoni com acte civil i polític al igual que qualsevol altre intervenció de la societat en qüestions amoroses, està cridat a desaparèixer. Els nens i nenes seran confiats – per naturalesa i no

per dret – als seus pares, quedant la prerrogativa d'aquests sota la supervisió racional de la societat.

Pàtria i Nacionalitat

L'Estat no és la pàtria; és l'abstracció, la ficció metafísica, mística, política i jurídica de la pàtria. La gent senzilla de tots els països estima profundament a la seva pàtria; però aquest amor és un amor natural i real. El patriotisme del poble no és només una idea, és un fet; però el patriotisme polític, l'amor a l'Estat, no és l'expressió fidel d'aquest fet: és una expressió distorsionada mitjançant de una falsa abstracció, sempre en benefici d'una minoria explotadora.

La pàtria i la nacionalitat són, com la individualitat, fets naturals i socials, fisiològics i històrics al mateix temps; cap d'ells és un principi. Només pot considerar-se com un principi humà allò que és universal i comú a totes les persones; la nacionalitat separa a les persones i, per tant, no és un principi. Un principi és el respecte que cadascú ha de tenir pels fets naturals, reals o socials. La nacionalitat, com la individualitat, és un d'aquests fets; i per això hem de respectar-la. Violar-la seria cometre un crim; i, parlant el llenguatge de Mazzini, es converteix en un principi sagrat cada cop que és amenaçada i violada. Per això em sento, sempre i sincerament, el patriota de totes les pàtries oprimides.

La essència de la nacionalitat.

Una pàtria representa el dret inqüestionable i sagrat de cada persona, de cada grup humà, associació, comuna, regió i nació a viure, sentir, pensar, desitjar i actuar a la seva pròpia manera; i aquesta manera de viure i de sentir és sempre el resultat indiscutible d'un llarg desenvolupament històric.

Per tant, ens inclinem davant de la tradició i la història; o més aviat, les reconeixem, i no perquè se'ns presentin com barreres abstractes aixecades metafísica, jurídica i políticament per intèrprets instruïts i professors del passat, sinó només perquè s'han incorporat de fet a la carn i a la sang, als pensaments reals i a la voluntat de les poblacions. Se'ns diu que tal o qual regió – el cantó de Tesino (a Suïssa), per exemple – pertany evidentment a la família italiana: el seu llenguatge, els seus costums i la resta de característiques són

idèntics als de la població de Llombardia i, en conseqüència, hauria de passar a formar part de l'Estat italià unificat. Creiem que es tracta d'una conclusió radicalment falsa. Si existís realment una identitat substancial entre el cantó de Tesino i Llombardia no hi ha dubte de que Tesino s'uniria espontàniament a Llombardia Si no és així, si no sent el més mínim desig de fer-ho, això demostra simplement que la Història real – la vigent de generació en generació en la vida real del poble del cantó de Tesino, i responsable de la seva disposició contrària a la unió amb Llombardia – és completament diferent de la història escrita en els llibres.

D'altra banda, ha d'assenyalar-se que la història real dels individus i dels pobles no només procedeix pel desenvolupament positiu, sinó molt sovint de la negació del passat i de la rebel·lió contra ell; i que aquest és el dret de la vida, l'inalienable dret de la present generació, la garantia de la seva llibertat.

La nacionalitat i la Solidaritat Universal.

No hi ha res més absurd i al més temps més nociu i mortífer pel poble que erigir el principi fictici de la nacionalitat com ideal de totes les aspiracions populars. El nacionalisme no és un principi humà universal. És el fet històric i local que, com tots els fets reals i inofensius, té dret a exigir general acceptació. Cada poble i fins la més petita unitat ètnica o tradicional té el seu propi caràcter, la seva específica manera d'existència, la seva pròpia manera de parlar, de sentir, de pensar i d'actuar; i aquesta idiosincràsia constitueix l'essència de la nacionalitat, resultat de tota la vida històrica i suma total de les condicions vitals d'aquest poble. Cada poble, com cada persona, és involuntàriament el que és, i per això té el dret a ser ell mateix. En això consisteixen els anomenats drets nacionals. Però si un poble o una persona existeixen d'una forma determinada, això no vol dir que l'un o l'altre tinguin dret a elevar la nacionalitat, en un cas, i la individualitat, en l'altre, com principis específics, ni que hagin de passar-se la vida discutint sobre la qüestió. Pel contrari, com menys pensin en si mateixos i més imbuïts siguin de valors humans universals, més es visualitzaran i carregaran de sentit tant la nacionalitat com la individualitat.

La responsabilitat històrica de tota nació.

La dignitat de tota nació, com la de tot individu, ha de consistir fonamentalment en que cadascú accepti la plena responsabilitat dels seus actes, sense tractar de desplaçar-la als altres. ¿No són molt

estúpides totes aquestes lamentacions de un noi queixant-se amb llàgrimes als ulls de que algú l'ha corromput i l'ha portat pel mal camí? I el que és impropí en el cas de un noi està, certament, fora de lloc en el cas d'una nació perquè el mateix sentiment d'autoestima hauria d'excloure qualsevol intent de carregar als altres la culpa dels seus propis errors.

Patriotisme i justícia universal.

Cadascú de nosaltres hauria d'estar per sobre d'aquest patriotisme estret i mesquí que proclama que el propi país és el centre del món, i que considera gran a una nació quan es fa témer pels seus veïns. Hauríem de situar la justícia humana universal sobre tots els interessos nacionals. I abandonar d'una vegada el fals principi de la nacionalitat, inventat recentment pels dèspotes dels Estats francès, prussià i rus per aixafar el principi sobirà de la llibertat. La nacionalitat no és un principi, és un fet legítimat, com la individualitat. Cada nació, gran o petita, té el indiscutible dret a ésser ella mateixa, a viure d'acord amb la seva pròpia naturalesa. Aquest dret és simplement el corol·lari del principi general de llibertat.

Tot aquell que desitgi sincerament la pau i la justícia internacional hauria de renunciar d'una vegada i per sempre del que s'anomena la glòria, el poder i la grandesa de la pàtria, a tots els interessos egoistes i vans del patriotisme.

Errico Malatesta (1853 – 1932)

Destacat propagandista del Comunisme Llibertari i animador de la Unió Sindical Italiana.

El nostre Ideari

No anem a repetir res de nou. La propaganda no és i no pot ser més que la repetició contínua, incansable, d'aquells principis que han de servir-nos de guia en la conducta que hem de seguir en les diferents contingències de la vida.

Exposarem, doncs, amb paraules més o menys diferents, però amb un fons contant, el nostre socialisme-anarquista revolucionari.

Creiem que la major part dels mals que pateix l'ésser humà depenen de la mala organització social i que les persones, volent i sabent, poden destruir-los.

La societat actual és el resultat de les lluites seculars lliurades per les persones. No comprenent les avantatges que poden haver obtingut de la cooperació i de la solidaritat, veient en tots els seus semblants -excepte en els més propers a ells pel vincle de la sang – competidors i res més que competidors, quan no enemics, han procurat acaparar, cadascú per sí mateix, la major quantitat possible de gaudiments sense preocupar-se de l'interès dels demés.

Donada aquesta lluita, naturalment, devien sortir vencedors els més forts o els més afortunats, sotmetent i oprimint als vençuts de diverses i múltiples maneres.

Mentre l'ésser humà no va ser capaç de produir sinó el que necessitava pel seu manteniment, els vencedors no van poder fer una altra cosa que matar al vençut i apoderar-se dels productes collits per aquest.

Més tard, quan amb el descobriment del pasturatge i de l'agricultura una persona va poder ja produir més avantatges de les que necessitava per viure, els vencedors van trobar més avantatges en reduir als vençuts a l'esclavitud i fer-los produir per a ells, per als seus amos.

Més tard encara, els vencedors es van adonar que era més còmode, més productiu i més segur explotar el treball aliè amb un altre sistema: el de retenir la propietat exclusiva de la terra i de tots

els mitjans de treball i deixar nominalment lliures als despallats, els quals no tenint els mitjans per viure, es veien obligats a recórrer als propietaris i a treballar per ells en les condicions que aquest imposaven.

D'aquesta manera, poc a poc, gradualment, a través de una xarxa complicadíssima de lluites de tot gènere – invasions, guerres, rebel·lions, repressions, concessions arrencades, associacions de vençuts units per la defensa i de vencedors units per l'ofensa – s'ha arribat a l'estat actual de la societat, en el qual unes quantes persones posseïxen hereditàriament la terra i tota la riquesa social, mentre la gran majoria dels individus, desheretats de tot, es veuen oprimits i explotats.

D'aquest estat de coses depèn la situació miserable en la qual, generalment, es troben els treballadors i, a més a més, tots els mals que de la misèria es deriven: ignorància, crims, prostitució, misèria física, abnegació moral i morts prematures. D'aquest estat de coses depèn la constitució d'una classe especial – el govern – que, proveït de mitjans materials de repressió, té la missió de legalitzar i defensar als propietaris contra les reivindicacions dels treballadors, servint-se a més d'aquesta força per crear per a sí mateixos certs privilegis i per sotmetre, quan poden, fins a la mateixa classe propietària. D'aquest estat de coses depèn que una altre classe – el clero – s'hagi convertit en l'ajuda més eficaç per la perpetuació de la injustícia, ja que procura persuadir als oprimits per que suportin dòcilment a l'opressor, treballant de pas, com la classe governamental, al mateix temps que per l'interès dels propietaris, per els seus propis interessos. D'aquest estat de coses depèn la formació d'una ciència oficial que és, en tot allò que pot servir a l'interès dels dominadors, la negació de la veritable ciència. D'aquest estat de coses depèn l'esperit patriòtic, els odis de la raça, les guerres i la pau armada, més desatrossa que totes les guerres. D'aquest estat de coses depèn l'amor convertit en turment o en objectiu vil de mercat. D'aquest estat de coses depèn l'odi més o menys intens, la rivalitat, la desconfiança, la incertesa, i la por que reina en les relacions de totes les persones.

Aquest estat de coses és el que nosaltres, anarquistes, volem canviar radicalment. Donat que tots aquests mals que hem mencionat són conseqüència de la lluita entre les persones, de aquesta cerca del benestar individual efectuada per compte pròpia i contra tots, volem remeiar-los substituint l'odi per l'amor, a la competència per la cooperació fraterna pel benestar de tots, a

l'opressió i la imposició per la llibertat, a la mentida, qualsevol que sigui la seva índole, religiosa o pseudocientífica, per la veritat.

Per realitzar aquest canvi, creiem precis procedir a:

1. Abolició de la propietat privada de la terra, de les matèries primes i dels instruments de treball, amb la finalitat de que ningú pugui tenir la manera de viure explotant el treball aliè i de que, tenint tots els homes garantits els mitjans de produir i de viure, puguin ser veritablement independents i puguin associar-se amb els demés lliurement, conforme a les pròpies simpaties i amb el propòsit de col·laborar en el interès de tots.
2. Abolició del govern i de tot poder que pugui dictar lleis i imposar-les als demés, és a dir, abolició de les monarquies, de les repúbliques, dels parlaments, dels exercits, de les policies, de les magistratures i de totes les demés institucions dotades de mitjans coercitius.
3. Organització de la vida social mitjançant l'obra d'associacions lliures, de federacions de productors i de consumidors, fetes i edificades a tenor de la voluntat dels seus components, guiats per la ciència i l'experiència i lliures de tota imposició que no derivi de les necessitats naturals, a les quals, vençuts l'ésser humà pel sentiment de la mateixa necessitat inevitable, voluntàriament es sotmet.
4. Garantir els medis de vida, el desenvolupament i el benestar dels nens i nenes i de tots els que no estiguin en condicions de proveir a les seves necessitats.
5. Fer la guerra a totes les mentides, encara que s'ocultin sota l'aparença de la ciència i procurar la instrucció científica per totes les persones.
6. Acabar amb el patriotisme, abolint les fronteres i treballant per la confraternització de tots els pobles.
7. Reconstruir la família de manera que resulti de la pràctica de l'amor, lliure de tot vincle legal, de tota opressió econòmica o física, de tot perjudici religiós

Però no hi ha prou amb desitjar una cosa. Si veritablement es vol obtenir, és necessari fer anar els medis adequats per la seva realització. Aquests medis existeixen, sens dubte, i no són, de cap manera, arbitraris. Es deriven, naturalment, de la fi a que tendeix i de

les circumstàncies en les que es lluita, de manera que, si no ens enganyem en la seva elecció, arribarem als fins que ens proposem. Si arribem amb un altre fi, oposat al que desitgem, allò obeirà, com conseqüència natural, necessàriament a que els medis escollits no eren els adequats. El que es posa en camí i s'equivoca, no va on vol, sinó allí on condueix el camí que recorre.

Emma Goldman (1896 - 1940)

Anarquista nord-americana de origen jueu-lituà

La Dona Lliure

El gran defecte de l'emancipació en l'actualitat resideix en la seva inflexibilitat artificial i en la seva respectabilitat estreta, que produeix en l'ànima de la dona un buit que no deixa beure de la font de la vida. En una ocasió vaig senyalar que sembla existir una relació més profunda entre la mare-mestressa de casa al vell estil, encara quan estigui dedicada a la cura dels petits i a procurar la felicitat dels que estima, i la veritable dona nova que entre aquesta i el terme mitjà de les seves germanes emancipades. Les deixebles de l'emancipació pura i simple van pensar de mi que era una heretge digne de la foguera. La seva ceguesa no els va deixar veure que la meva comparació entre el que és vell i el que és nou era simplement per demostrar que un gran nombre de les nostres àvies tenien més sang a les venes, més humor e ingeni, i, per suposat, molta més naturalitat, bon cor i senzillesa, que la majoria de les nostres professionals emancipades, que omplen els col·legis, aules universitàries i oficines. Amb això no vull dir que hagi que tornar al passat, ni que condemni a la dona als seus antics dominis de la cuina i els fills.

La salvació està en l'avanç cap a un futur més brillant i més clar. Necessitem desprendre'ns, sense traves, de les velles tradicions i costums, i el moviment en pro de l'emancipació de la dona no ha donat fins ara més que el primer pas en aquesta direcció. S'ha d'esperar que es consolidi i realitzi nous avanços. El dret al vot i la igualtat de drets civils són reivindicacions justes, però la veritable emancipació no comença ni en les urnes ni ens els tribunals, sinó en l'ànima de la dona. La història ens explica que tota classe oprimida va obtenir la veritable llibertat dels seus amos pels seus propis esforços. És precís que la dona aprengui aquesta lliçó, que s'adoni que la llibertat arribarà on arribi la seva capacitat d'aconseguir-la. Per tant, és molt més important que comenci amb la seva regeneració interior, que abandoni el llast dels prejudicis, de les tradicions i dels costums. L'exigència de drets iguals en tots els

aspectes de la vida professional és molt justa, però, després de tot, el dret més important és el dret a estimar i ser estimada. Per suposat, si l'emancipació parcial ha de convertir-se en una emancipació completa i autèntica de la dona haurà de terminar amb la ridícula pretensió de ser estimada, convertir-se en novia i mare, que és sinònim de esclava o subordinada. Haurà d'acabar amb l'estúpid concepte del dualisme dels sexes, o de que l'home i la dona representen mons antagònics.

La mesquinesa separa i la llibertat uneix. Siguem grans i despreses i no oblidem els assumptes vitals, atabalades per les menudeses. Una idea veritablement justa de la relació entre els sexes no admetrà els conceptes de conqueridor i conquistada; l'únic important és donar-se a sí mateixa sense límits per trobar-se més rica, més profunda i millor. Solament això pot omplir el buit i transformar la tragèdia de la dona emancipada en una alegria sense límits.

Salvador Seguí i Rubinat (1887 – 1923)

Destacat anarcosindicalista català, conegut com “el noi del sucre”. Assassinat pels pistolers de la patronal.

Anarquisme i sindicalisme.

(Extret de la conferència pronunciada per Salvador Seguí al castell-presó de La Mola de Maó el 31 de desembre de 1920).

És creença general que el Sindicalisme no significa res. Els equívocs que al voltant d'aquesta negació s'han format són tants, i alguns de tal magnitud, que convé, cal, d'una vegada per sempre, desfer-los, destruir-los.

Que el Sindicalisme no és res, no seria res, sense l'espiritualitat irradiada de l'anarquisme, com afirmen alguns, és condicionalment veritat. Però només condicionalment.

Què és l'anarquisme.

Anarquisme és una gradació del pensament humà. Diríem, millor, que és la gradació més alta del pensament humà. És una conseqüència lògica de les diverses fases que, a través del temps, han patit les idees, passades pel sedàs del sentiment.

Totes les idees no són res sense els homes que les creen. Si els homes no les creessin no existirien. Per tant, doncs, les idees han estat determinades pels homes.

L'anarquia, repetim-ho, no és anterior a l'home, perquè si fos així, els anarquistes deixarien de ser, espiritualment i moralment, el que foren i el que són, per retre culte fanàticament al sobrenatural. En aquest cas no es diferenciarien els principis anàrquics dels principis deistes. I, precisament, perquè les idees són creades per l'home, concebudes per l'home, tenen consistència i valor humà. En cas contrari, ja ho hem dit, res no serien; res no valdrien. Serien, sí, un valor negatiu. Serien una negació de la consciència dels homes. Concretem.

Qualsevol idea que no passi o no hagi passat pels processos de l'evolució no és més que elucubracions mentals.

L'anarquisme degué passar per aquest procés evolutiu que parlem. Si no fos així, no es concebria l'anarquia com a manifestació humana.

Hem de tenir en compte també una altra cosa. Que totes les idees, tant les més modestes com les més agosarades, han patit aquest procés d'evolució. Ho demostra el fet que ni una sola de les concebudes ha estat portada a la pràctica, s'ha plasmat en realitats, en la seva concepció primitiva, en la seva integritat i puresa. Així les religions; totes les concepcions filosòfiques, econòmiques i polítiques. Així les nostres idees. Fins i tot algunes, de la concepció a la realització, han deixat en el trànsit bocins dels seus principis. Ara bé com amb més fe lluitem i com més íntegrament sigui plantejada la lluita, més aviat i més feliçment s'arribarà a la realització de les idees. Al contrari, tardaran més a realitzar-se com més indiferents siguem.

Però tingueu en compte també, no ho oblideu, perquè el desgany seria funest, que les idees perden la integritat de la concepció originària de la mateixa manera que totes les idees es bifurquen, per tal que es pugui dur a la pràctica, més o menys tard, pels nous camins oberts, el de realització més immediata.

Una idea pot donar marge a noves concepcions ideològiques; a noves exposicions. Pot ser motiu per crear organitzacions que, basant-se en la concepció espiritual de la mateixa idea, en creï de noves. I encara que fonamentalment no siguin les mateixes, no es poden diferenciar en res.

Què és el sindicalisme.

Això passa amb el Sindicalisme. Perquè l'anarquisme, assentant aquesta afirmació, donà lloc al Sindicalisme. El Sindicalisme és la base, l'orientació econòmica de l'anarquisme. Diguem que n'és la concepció. L'anarquia no és un ideal de realització immediata. No el limita res. Per la seva extensió espiritual, és infinit. Per a la seva implantació, no té lloc ni temps. En l'ordre social de les idees, els homes no aconseguiran dominar-lo mai.

Fem una altra afirmació referent a l'anarquisme, i és: que essent la concepció ideal de la vida dels homes, no arribarà a tenir realització, perquè és una perfecció tal del pensament que per tenir-ne li cal passar per les fases del definitiu.

Al contrari del que ha passat amb les religions positives, que donaren formes tangibles a tot allò que es proposaren que en tinguéssim, l'anarquisme, pels motius abans exposats, no ho pot fer.

Admetent que l'anarquisme, a través dels temps, pogués ser una realitat, no dubteu que abans donarà marge a la creació d'altres

concepcions i altres escoles, nades, evidentment, de la concepció primitiva de la idea.

L'anarquisme no arribarà a fer-se realitat en la seva veritable filosofia. Seria tant com definir-lo i limitar-lo. I això, no. L'anarquisme no té un origen material. No neix en un punt per morir en un altre. És propi de la intel·ligència i del sentiment. És la suma, com dèiem, de perfeccions humanes. Per això, Anarquisme és ja Individualisme. De la mateixa manera que aquell ideal en la seva integritat és individualista, hi ha també la concepció col·lectivista que accepta les coses més fàcilment realitzables de l'anarquisme.

És innegable, per tant, que la nostra organització, que el Sindicalisme, és fill espiritual de l'Anarquisme. I quin significat té el Sindicalisme?

Històricament, és el resultat i una condensació del procés del pensament; ideològicament, és la condensació del pensament, al qual donaren vida els companys de la Internacional; pràcticament, és l'arma, és l'instrument de l'anarquisme per dur a la pràctica allò més immediat de la seva doctrina. Diuen que el Sindicat no és res. Es nega el valor del Sindicat. Aquesta afirmació és un error. El Sindicat és. És cervell i braç. No es pot comprendre l'un sense l'altre.

Crec que els anarquistes poden estar orgullosos, si el Sindicalisme i el seu instrument, el Sindicat, plasmen en realitat alguna o algunes de les concepcions de l'anarquisme. El Sindicalisme tendeix a usufructuar les prerrogatives que li són pròpies en l'ordre social.

És clar que Sindicalisme no és Anarquisme. Però sí que és una gradació de l'anarquisme.

També es diu que el Sindicalisme no té idees pròpies. No és cert. És un error més, en una altra afirmació.

En els Congressos celebrats en els anys 1910, 15, 16, 18 i 19, el Sindicalisme arriba a precisar que s'emparà dels instruments de treball i quan es parla de la idea pràctica del comunisme, es diu que això és Anarquisme. Sí, bé. Però, de quins instruments es valdria l'anarquisme per tal d'aconseguir la realització del seu postulat econòmic? Del Sindicat, oi?

L'anarquisme donà ànima i esperit al sindicalisme. Però que ningú no dubti que el sindicalisme és una promesa i una garantia per a la precipitació de les idees anarquistes.

Qui nega que el Sindicalisme planteja i resol el problema econòmic, problema dels problemes? Qui gosarà negar que el

sindicalisme revolucionari i llibertari, en la seva concepció econòmica, qui dubtarà, qui negarà, repeteixo, que sigui l'auxiliar poderós i eficaç de l'anarquisme? Heus aquí la virtualitat del Sindicalisme. Per aquesta raó no estem d'acord amb els socialistes. Ells fan homes que no creuen en la seva personalitat. Els socialistes, amb l'obra que realitzen, retarden el moment de la possessió integral de les prerrogatives socials de l'home. Mentre hi hagi qui cregui que els problemes no els hem de resoldre per ell mateix, davant ell mateix, sinó que la seva solució depèn dels altres, l'home no farà mai res. Qui cregui en l'organització estatal, és un esclau.

La virtut del sindicalisme, com que té idees pròpies, és rellevar i substituir els factors del capitalisme i de la burgesia.

L'organització professional del Sindicalisme, orientat en un sentit revolucionari i llibertari, s'apropa a l'anarquisme.

Sindicalisme és l'agrupació natural dels elements d'una mateixa professió. Aquest no solament substituirà els valors burgesos i capitalistes dels quals he parlat abans, sinó que donarà garanties de moralitat i personalitat no donades, fins ara, per cap règim burgès. El Sindicalisme, diguem-ho ja, és l'avançada de l'anarquisme.

Diego Abad de Santillán (1897 – 1983)

Militant de la Federació Obrera Argentina i, posteriorment dirigent de la CNT i de la FAI durant la revolució del 36.

Allò socialment necessari i allò socialment lliure

2n Capítol de “L'organisme econòmic de la Revolució”

La confusió de termes i l'ambigüitat de conceptes produeixen sovint malentesos que degeneren en discussions perjudicials a la bona comprensió i al bon acord.

Hi ha quelcom socialment necessari per tots, d'interès general indiscutible i per tant ha d'estar socialment regulat. Avui ho regula el capitalisme i l'Estat d'acord als seus privilegis i interessos, demà serà regulat per tots i en interès de tots. Però el que és socialment necessari no pot eludir la seva regulació per la societat, ni deixar d'estar sotmès a normes fixes, a funcionament estable, a continuïtat, pensem, per exemple, en els ferrocarrils, en les comunicacions, en la provisió d'aigua i de la llum, etc.

Però el que és socialment necessari, el que pertoca només a esferes particulars, de valor contingent, en un moment donat i en un ambient social, això pertany a la creació espontània, sense control social i, per tant, sense regulació social.

La discussió que s'ha promogut en tots els temps en torn a la fixació prèvia de normes de vida futura, ha tingut el seu origen en aquesta confusió. S'ha resistit, amb raó, a tota temptativa de legislar sobre l'avenir, a tot assaig de canalitzar la vida social i fixar, des d'ara, rumbos detallats. Si tot just coneixem la complexitat de la vida present, amb dues forces d'anivellació i d'uniformització tan poderoses com l'economia capitalista i l'aparell estatal, amb menys raó podrem conèixer per endavant la complexitat de la vida social i la moral en una societat lliure de les coaccions autoritàries i que haurà de crear-se focus de relació, d'acció i de pensaments propis, en desenvolupament i transformació continuus.

Sobre aquestes formes socials no cap més norma que la de la llibertat. Els individus buscaran, no l'organització, sinó les organitzacions, associacions, etc., que més els convenguin. Si es vol fer anticipacions mentals en aquest aspecte, no podrien fer-se més que en el terreny de la utopia, de les novel·les. Deixem, doncs, que

les persones de la societat sense capitalisme i sense Estat es desenvolupin com vulguin i com sàpiguen, que es donin vida a les institucions de relació social, de cultura, d'esport, d'afinitat que creguin pertinents. Obraran, sobre la nova realitat, millor del que nosaltres podem preveure des de l'infern capitalista en el qual encara ens trobem.

Però hi ha un aspecte del que ja podem parlar, sobre el que podem fer càlculs, establir acords, traçar detalls, sense trepitjar els camps riallers de la utopia. És el que ofereix les necessitats vitals de la persona. És precís alimentar-nos, vestir-nos, disposar d'un habitatge, atendre les nostres malalties, traslladar-nos d'un lloc a un altre, comunicar-nos amb amics i parents a distància... Existeix la llibertat d'alimentar-nos a base de carn o de verdures, de condimentar el menjar o no, de posar-li més o menys sal. Però el menjar és una necessitat que s'ha de satisfer. Aquestes i altres moltes necessitats no són problemes eventuals que puguin o no presentar-se en el futur, són fets reals i palpables. Se'ls ha de donar satisfacció necessàriament. El que fem avui, en part; uns, els privilegiats, plenament; altres, els assalariats, molt defectuosament, Ens alimentem ja més o menys, més aviat menys que més; ens vestim, encara que sigui amb parracs; tenim un habitatge, encara que sigui la dels troglodites de Guadix o sota els ponts. En una paraula: les necessitats no són imaginades, són reals i podem comprovar en quin grau les satisfem, i en quina mesura podríem satisfer-les amb una altra ordenació econòmica i social, suprimint aquests o aquells factors, cercant aquestes o aquelles fonts d'energia, reconstruint en aquest o en l'altre forma l'aparell productiu. Cap la iniciativa, i la iniciativa múltiple, però no el capritx, la fantasia sense fre ni control.

La satisfacció d'aquestes necessitats elementals, conegudes, sentides, com es coneixen les possibilitats de satisfer-les, ha de ser una aspiració immediata. L'experiència de segles de lluita per millors sous ens ha evidenciat que per aquest camí no arribarem a la meta; ha nascut l'idea de la revolució per destruir les barreres que s'oposen a la vida de les grans masses. Es vol la revolució per satisfer les necessitats humanes que en l'ordre actual no són satisfetes. Per consegüent, es vol quelcom concret, definit: satisfer necessitats que avui no satisfem plenament. Ens els temps bíblics, en què es creia en la multiplicació dels pans i dels peixos, o en el manà celeste, l'ésser humà podia demanar la satisfacció de les seves necessitats a Déu. Avui s'han de demanar únicament a

l'esforç, a la tècnica, en una paraula, al treball. Quan s'esperava de Déu la solució, no calia preocupar-se de l'avenir; solament s'havia d'esperar; però si hem comprovat que l'economia és fruit de l'esforç i la intel·ligència humana, l'ordenació d'aquest esforç i l'orientació d'aquesta intel·ligència és assumpte del bon sentit, sinó imperatiu, categòric de la vida mateixa.

Abans i després de la revolució es pot mantenir la vida social, alimentar i vestir i acollir a la comunitat sense una societat de pescadors de canya per entretenir els ocis en l'escullera. La societat de pescadors de canya, i com aquest pot haver millers de nuclis semblants per totes les aficions, gustos i temperaments, no és socialment necessari i ha de quedar al arbitri dels interessats. Però la vida industrial, agrària, els transports, les comunicacions, etc. entren en allò socialment imprescindible, per tant s'han de preveure i estudiar des d'ara pel seu millor funcionament, així serà una tasca que portarem avançada i que facilitarà la seva reorganització. La regulació de la vida econòmica, que ens afecta a tots, és ineludible. Avui la dirigeix el capitalisme o l'Estat segons els seus interessos i segons els seus privilegis. Nosaltres volem que passi aquesta direcció als productors i distribuïdors directament. I l'aparell de producció -persones, terres, màquines, transports- no és un imponderable, no és una entitat indefinible. Tampoc la tècnica industrial és un secret per qui desitja conèixer-la. Sobre aquestes dades concretes, ponderables i mesurables, podem traçar el nostre camí immediat, ja que les generacions futures, ames de la riquesa social, ja seran alligonades per la pròpia experiència sobre les innovacions i millores en l'aparat de producció que hauran rebut de nosaltres.

Si en la política volem la destrucció de tot poder, i una disposició alerta per impedir que es reconstrueixi, a fi de posar en el seu lloc el lliure acord i la solidaritat humana, en economia volem conquerir les fàbriques, la terra, els medis de transport, etc. , no per la seva destrucció, sinó per la seva disposició definitiva per la comunitat sencera i per benefici de tots, sense distincions de casta, de raça, de color i de classe.

La satisfacció de les necessitats vitals ens interessa a tots, no és cosa solament d'alguns. Per això podem i hem de convenir des d'ara el que ha de fer-se perquè el parasitisme no absorbeixi el millor fruit del treball, perquè augmenti la producció, perquè tots els éssers humans tinguin el que és necessari per viure i desenvolupar-se plenament. Es tracta d'estudi, és qüestió de càlcul sobre valors

coneguts, d'aplicació tècnica, d'arranjament mutu i enteniment entre tots.

Només ens cal un fet; que volem conquerir la riquesa social, no per destruir-la, sinó per administrar-la millor que el capitalisme, més eficaçment que l'Estat. Això ens obliga a:

- Conèixer aquesta riquesa de la qual hem de prendre possessió.
- A saber des d'ara quins ressorts han de moure's perquè de l'expropiació dels expropiadors en resulti un avantatge positiu i immediat per la societat.

Sense danyar la llibertat de ningú, ni posar traves al desenvolupament futur, podem fer aquest càlcul.

La nostra producció d'energia elèctrica es calcula ara en un milió i mig de quilovats/hora. Però solament l'energia hidroelèctrica possible a l'Estat espanyol pot arribar a 10 – 20 milions de quilovats/hora.

Es pot estudiar el sòl i adonar-nos de la manca de boscos i de la urgència de la seva creació, pels beneficis climàtics, industrials, d'enriquiment del sòl que d'ells en resultaria. Què podria perjudicar a les generacions futures l'establiment previ de tots els detalls possibles de com hem de portar a terme l'obra de repoblació forestal socialment necessària?

L'economia, que tracta amb factors coneguts i amb elements calculables, és assumpte de regulació social. En les mateixes condicions pot començar-se des d'avui l'estudi pel seu millor aprofitament de demà. La improvisació en aquest terreny pot resultar ruïnosa. Si demostrem des de ja coneixement i domini dels problemes a resoldre, i posem de manifest la manera de resoldre'ls, inspirarem cada dia major confiança a les grans masses i la tasca de la revolució, que es fa en primer lloc per satisfer necessitats que en l'ordre actual queden insatisfetes, sortirà beneficiosa i alleujada.

Ens cal en política la destrucció de tot poder que faci la llei per tots i l'obstrucció de tota temptativa de reconstruir aquest poder, qualsevol que siguin les seves formes. La comunitat mateixa sabrà traçar-se normes de convivència que no necessitem preveure ni determinar per endavant. Però donem al Cèsar el que és del Cèsar, a la Llibertat el que és de la Llibertat, a la Necessitat el que és de la Necessitat.

Noam Chomsky (1928)

Lingüista nord-americà i autor de nombrosos llibres contra la política dels governs del seu país.

Capitalisme i Anarquia

(Extret d'una entrevista feta pel número 2 de la revista "Red and Black Revolution". La entrevista va ser realitzada el maig de 1995 per Kevin Doyle).

Capitalisme.

RBR: En molts aspectes l'esquerra es troba a si mateixa al punt de partida. Com abans, ara enfronta una manera de capitalisme que està en ascendència. Sembla haver més consens ara, més que en qualsevol altre moment de la història, de que el capitalisme és l'única forma vàlida d'organització econòmica possible, això a pesar de que la desigualtat en les riqueses s'està eixamplant.

CHOMSKY: Això és majoritàriament propaganda, en la meua opinió. El que s'anomena "capitalisme" és bàsicament un sistema de mercantilisme corporatiu, amb immenses i, en gran part, inaudites tiranies privades exercint un vast control sobre l'economia, els sistemes polítics i la vida social i cultural, operant en estreta cooperació amb estats poderosos que intervenen massivament en l'economia domèstica i en la societat internacional. Això és dramàticament cert als Estats Units, contràriament al que molts imaginem. El ric i el privilegiat no es mostren més desitjosos d'enfrontar-se a les disciplines del mercat com ho estaven en el passat, si bé les consideren bones per la població en general. Merament per citar alguns exemples, l'administració Reagan, la qual va llepar-se els dits amb la retòrica del lliure mercat, així mateix es jactava davant la comunitat financera que van ser els més proteccionistes de l'història nord-americana de la postguerra. Newt Gingrich, que lidera dita croada, representa a un districte super ric que rep més subsidis federals que qualsevol altre regió suburbana al país, fora del sistema federal en si. Els "conservadors" els quals estan demanant pel fi dels menjadors escolars pels nens famolencs estan també demanant per un augment en el pressupost pel

Pentàgon, el qual va ser establert de l'actual forma als 1940s perquè, com la premsa financera tenia la bondat de dir-nos, la indústria d'alta tecnologia no podia sobreviure en una "economia pura, competitiva, sense subsidis, de 'lliure empresa'" i el govern va haver de ser el seu "salvador". Sense aquest "salvador", els constituents de Gingrich serien pobres obrers treballadors (amb molta sort). No hi hauria ordinadors, components electrònics en general, indústria de l'aviació, metal·lúrgia, automatització, etc... i segueix la llista. Les anarquistes, de tots els pobles, no han de caure en aquests fraus tradicionals.

Més que mai, les idees socialistes llibertaris són rellevants, i la població està més oberta a elles. A pesar de la massiva propaganda de les corporacions, fora dels cercles educats, la gent encara manté bastant les seves actituds tradicionals. Als EUA, per exemple, més del 80% considera el sistema econòmic com "inherentment injust" i el polític com un frau, el qual serveix a "interessos especials", no al poble. La gran majoria creu que el poble treballador té una veu molt petita en els afers públics (això mateix també es cert a Anglaterra), que el govern té la responsabilitat d'assistir a la gent necessitada, que les despeses en educació i salut haurien de quedar immunes a les retallades de pressupostos e impostos, que les actuals propostes dels Republicans al Congrés beneficien al ric i fan mal a la població en general, etc. Els intel·lectuals podran explicar una història diferent però no és gens difícil trobar el perquè.

Anarquisme.

RBR: Abans que res, Noam, des de fa molts de temps fins ara tu has defensat l'ideal anarquista. Moltes persones estan familiaritzades amb la introducció que has escrit en 1970 al llibre de Daniel Guerin, "Anarchism", però més recentment, per escenes al film "Manufacturing Consent", vas tenir l'oportunitat de donar rellevància, un altre cop, el potencial de l'anarquisme i de l'idea anarquista. Què és el que t'atreu a l'anarquisme?

CHOMSKY: Jo vaig ser atret per l'anarquisme quan era un adolescent, tan aviat com vaig començar a pensar sobre el món més enllà d'un petit i angost rang, i no he vist moltes raons per revisar aquestes actituds d'abans. Crec que això tan sols té sentit buscant i

identificant les estructures d'autoritat, jerarquia, i dominació en tots els aspectes de la vida, i enfrontant-les; a menys que una justificació per elles pugui ser donada, elles són il·legítimes, i han de ser desmantellades, per augmentar l'àmbit de la llibertat humana. Això inclou al poder polític, la propietat i l'administració, les relacions entre l'home i la dona, els pares i els fills, el nostre control sobre el destí de les generacions futures (l'imperatiu moral bàsic darrera dels moviments ecologistes, en la meua opinió), i molt més. Naturalment, això implica un repte a les monstruoses institucions de coerció i control: l'estat, les immenses tiranies privades que controlen la major part de l'economia domèstica e internacional, i demés. Però no només això. El que jo sempre vaig entendre que és l'essència de l'anarquisme és: la convicció de que el deure de la prova ha d'estar situat en la autoritat, i que aquesta ha de ser desmantellada si aquest deure no es troba. A vegades aquest deure, aquesta carrega pot trobar-se. Si jo estic caminant amb els meus nets i ells es llancen cap una avinguda transitada, jo usaré no només autoritat sinó també coerció psicològica per detenir-los. L'acte (creuar l'avinguda) ha de ser impugnat, però crec que es pot trobar fàcilment una responsabilitat, una justificació per la impugnació d'aquest acte. I hi han altres casos; la vida és un assumpte complex, nosaltres comprenem molt poc sobre els humans i la societat, i els grans pronunciaments són generalment més una font de perjudici que de benefici. Però la perspectiva és vàlida, crec, i ens pot portar un llarg camí. Però també darrera d'aquestes generalitats, comencem a mirar els casos, i és d'allí d'on sorgeixen les qüestions i preguntes sobre els interessos i les preocupacions humanes.

RBR: És cert afirmar que les teves idees i crítiques són, ara més que mai, àmpliament conegudes. També s'ha de dir que els teus punts de vista són àmpliament respectats. Com penses que és pres, en aquest context, el teu recolzament a l'anarquisme? En particular, estic interessat en la resposta que reps de la gent es mostra interessada en política des d'un primer moment i que, pot ser, hi ha arribat a través dels teus punts de vista. Està sorpresa aquesta gent pel teu recolzament a l'anarquisme? Es mostren interessats?

CHOMSKY: La cultura intel·lectual en general, com tu saps, associa "anarquisme" amb caos, violència, bombes, torbació, etc. Aleshores, la gent es sorprèn quan parlo positivament de l'anarquisme i m'identifico amb corrents dintre d'ell. Però la meua

impressió és que entre el públic en general, les idees bàsiques els hi semblen raonables quan el núvol desapareix. Per suposat, quan entrem en matèries específiques, és a dir, la naturalesa de les famílies, o com una economia podria funcionar en una societat més lliure i justa sorgeixen les preguntes i la controvèrsia. Però així és com ha de ser. La Física no pot explicar realment com l'aigua flueix des de la teva aixeta. Quan entrem en qüestions enormement més complexes sobre el significat humà, on la comprensió és molt dèbil, i hi ha lloc de sobres pel desacord, l'experimentació, tant intel·lectual com en l'exploració de les possibilitats de la vida real, ens ajuda a aprendre més.

Lectures recomanades

Bakunin: *La
libertad* (Ed. Júcar)

Kropotkin:
* *Palabras de
un rebelde* (Ed.
Júcar, Ed.
Pastanada, Ed.
Edhasa)
* *La conquista
del pan* (Ed.
Júcar).

Malatesta: *Escritos*
(Ed. Fundación
Anselmo Lorenzo).

**Alexander
Berkman:** *El ABC
del comunismo
libertario* (Ed.
Júcar).

Ferrer i Guardia:
L'Escola Moderna (Ed. de la universitat de Vic – Eumo
Editorial).

Daniel Guerin: *Ni dios ni amo, antología del
anarquismo* (Ed.
Campo Abierto).

**Aquests llibres poden servir per introduir-te en el pensament
llibertari. Alguns d'ells es poden descarregar d'Internet.**

Tota filosofia, en el sentit més ampli de la paraula, té la seva pròpia història i trajectòria. L'ideal anarquista no és una excepció. Des de principis del segle XIX múltiples teòrics han anat construint, primer elaborant i després revisant, les teories que conformen el que podríem anomenar l'Ideari *Anarquista*.

Hem pretès reunir en aquest fullet una petita mostra de textos de diversos autors, ordenats cronològicament, per tal de introduir al lector en les idees bàsiques de l'anarquisme.